

อุปลักษณเชิงมนโนทศนคความจนในภาพยนตร์และซีรียส์จัน¹

เมธัส ศิริวัฒน^{2 *}

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Curoba32462@gmail.com

อรรถย ชินอัครพงศ³

อาจารย์ ดร.,

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ochin1965@gmail.com

รับบทความ: 15 ธันวาคม 2568 / แก้ไขบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2569 / ตอรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเพื่อเพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมนโนอุปลักษณแสดง “ความจน” ในภาพยนตร์และซีรียส์จัน โดยใช้กรอบแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานในการระบุความหมาย ต้นทางและปลายทางของอุปลักษณ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากบทบรรยายภาษาไทยในตัวบท ภาพยนตร์จำนวน 10 เรื่อง และซีรียส์จันจำนวน 5 เรื่อง ซึ่งเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ การวิเคราะห์ มุ่งพิจารณาว่าภาษาที่ปรากฏในบทสนทนาและคำบรรยายสะท้อนมนโนทศนคความจนของคนจัน ผลการวิจัย พบถ้อยคำอุปลักษณเกี่ยวกับความจนจำนวน 10 มโนทศน ได้แก่ ความจนคือการแข่งขัน ความจน คือภาระและสถานะตกต่ำ ความจนคือการถูกลดทอนเกียรติ ความจนคือความสกปรกหรือความผิด ศีลธรรม ความจนคือสถานที่ ความจนคือการขาดการสนับสนุนหรือขาดทรัพยากร ความจนคือวัตถุสิ่งของ ความจนคืออาชีพ ความจนคือสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ และความจนคือมนุษย์ อุปลักษณดังกล่าวสะท้อน ให้เห็นภาพสังคมจันร่วมสมัยที่เผชิญความเหลื่อมล้ำทั้งในเมืองใหญ่และพื้นที่ชนบท ความกดดัน ทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการศึกษาและอาชีพ และความเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นจากนโยบายพัฒนา

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ลักษณะทางภาษากับการนำเสนออุดมการณ์ความจนในภาพยนตร์ และซีรียส์เอเซียตะวันออก”

^{2 *} ผู้แต่งหลัก (First Author) และ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)

³ ผู้แต่งร่วม (Co-first Author)

เศรษฐกิจแบบทุนนิยมของจีน นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าตัวละครคนจนในสื่อจีนมักถูกทำให้เป็นภาพแทนของความอ่อนแอ ภาระ โอกาสที่จำกัด หรือถูกผลักออกจากโครงสร้างสังคมหลัก ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ของผู้สร้างสื่อที่มองความจนเป็นทั้งปัญหาระดับปัจเจกและปัญหาระดับโครงสร้างในเวลาเดียวกัน อุปลักษณะความจนในภาพยนตร์และซีรีส์จีนปรากฏในรูปของมโนทัศน์ถ่ายโยงสองประการ ได้แก่ มโนทัศน์ถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ ซึ่งใช้สิ่งของ สถานที่ หรือปรากฏการณ์ทางกายภาพมาเป็นตัวแบบในการทำ ความเข้าใจความจน และมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ ซึ่งถ่ายโยงรูปแบบความรู้ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางสังคมลงสู่ภาพแทนของความจน อุปลักษณะเหล่านี้จึงไม่ได้เป็นเพียงกลวิธีทางภาษา แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สะท้อนโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจในสื่อประเภทบันเทิงร่วมสมัยของจีน

คำสำคัญ: อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์, ความจน, ปรัชญา, ภาพยนตร์และซีรีส์จีน

Metaphors of Poverty in Chinese Films and Series

Methus Siriwat

Ph.D. Student, Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Faculty of Humanities, Naresuan University

Curoba32462@gmail.com

Orathai Chinakarapong

Ph.D., Lecturer

Department of Linguistics

Faculty of Humanities, Naresuan University

ochin1965@gmail.com

Received: December 15, 2025 / Revised: February 6, 2026 / Accepted: May 7, 2026

Abstract

This study aims to examine the conceptual metaphors that represent poverty in Chinese films and series, using the analytical framework of cognitive semantics. The research analyzes metaphorical expressions found in Thai subtitle translations of ten films and five series that are available on online platforms. The focus is on how linguistic choices in dialogues and narrative descriptions reveal the ways in which poverty is conceptualized and culturally interpreted within contemporary Chinese society. The findings show ten major categories of metaphors related to poverty: metaphors of competition, burden and low-status, humiliation, impurity and immorality, place, lack of support or resource scarcity, object, occupation, non-human, and human. These metaphorical patterns reflect the social realities faced by many people in China, ranging from economic pressure in urban centers to persistent inequalities between cities and rural areas. The metaphors found in the data also illustrate how poverty in Chinese media is framed both as a personal struggle and as a structural problem shaped by rapid economic development. Characters who experience poverty are often portrayed as burdened, limited in opportunity, or pushed to the margins of society. Such portrayals

mirror broader public concerns about social mobility, competition in education and employment, and the widening gap between the wealthy and the poor. The study identifies two types of conceptual mappings. The first is ontological mapping, in which physical objects, locations, or observable phenomena are used to represent poverty. The second is epistemic mapping, in which cultural beliefs, social values, and shared knowledge guide how poverty is described and understood. These metaphors function not only as linguistic devices but also as cognitive tools that reveal how Chinese media construct social meanings related to economic hardship. The findings therefore contribute to a deeper understanding of how contemporary Chinese films and series shape public perceptions of poverty through metaphorical language embedded in narrative and visual storytelling.

Keywords: conceptual metaphor, poverty, cognitive semantics, Chinese films and series

บทนำ

ภาพยนตร์และซีรีส์ถือเป็นสื่อบันเทิงที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสังคมยุคปัจจุบัน เพราะนอกจากจะมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ ทั้งการจ้างงาน การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้วยังเป็นช่องทางสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และค่านิยมของผู้คนในแต่ละประเทศได้อย่างชัดเจน ปัจจุบันภาพยนตร์และซีรีส์จากประเทศจีนได้รับความนิยมและเป็นที่จับตามองไปทั่วโลก ด้วยเทคนิคการถ่ายทำที่ทันสมัยไม่แพ้ฮอลลีวูด อีกทั้งยังแฝงแนวคิด “Soft Power” ของชาติไว้ในเนื้อหาอย่างแนบเนียน ทำให้สื่อเหล่านี้กลายเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วัฒนธรรม กระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกต่อประเทศทั้งในทางตรงและทางอ้อม

ในขณะเดียวกัน ภาพยนตร์และซีรีส์ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางภาษาและวาทกรรม” ที่สะท้อนอุดมการณ์ทางสังคมและมุมมองต่อประเด็นต่าง ๆ สอดคล้องกับงานศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าสื่อภาพยนตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อสื่อความหมายและสะท้อนภาพแทนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ (ปิยวรรณ จิตสำราญ, 2554) โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง “ความจน” ซึ่งเป็นสถานะที่ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ หากยังสะท้อนโครงสร้างทางชนชั้น ศีลธรรม และคุณค่าทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ผ่านการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาของภาพยนตร์และซีรีส์

ตามแนวคิดของ Lakoff และ Johnson (1980) มโนทัศน์หนึ่งสามารถกำหนดและอธิบายอีกมโนทัศน์หนึ่งได้ผ่าน “อุปลักษณ์” (Metaphor) ซึ่งเกิดจากกระบวนการถ่ายโยงความหมาย (Mapping) ระหว่าง “วงความหมายต้นทาง” (Source Domain) ที่เป็นรูปธรรม กับ “วงความหมายปลายทาง” (Target Domain) ที่เป็นนามธรรม (Kövecses, 1986, 2000, 2002) ดังนั้น การศึกษาอุปลักษณ์จึงไม่เพียงแต่เปิดเผยรูปแบบการใช้ภาษา หากยังสามารถชี้ให้เห็นถึงวิถีคิด ความเข้าใจ และโลกทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่ซ่อนอยู่ในวาทกรรมได้อย่างลึกซึ้ง

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มหลัก กลุ่มแรกคือการศึกษาอุปลักษณ์ที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก เช่น การเปรียบเทียบอุปลักษณ์ความสุข ความโกรธ และความเศร้า ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Yooprayong, 2010) รวมถึงอุปลักษณ์แสดงอารมณ์โกรธ (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2549) และอุปลักษณ์ความกลัวและเศร้าในภาษาไทยและภาษาเกาหลี (Rodsap, N., Simuang, K., Siritwat, M., Meesri, W., & Jaiyote, S., 2025) กลุ่มที่สองคือการศึกษาอุปลักษณ์ที่สะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านวาทกรรมสื่อ เช่น การใช้อุปลักษณ์สงครามในพาดหัวข่าวภัยพิบัติน้ำท่วม (รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม และพทุทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, 2560) และการศึกษาอุปลักษณ์แสดงความจนในวาทกรรมออนไลน์ของไทย (ธนพล เอกพจน์, 2019) ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาอุปลักษณ์สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด และบริบททางสังคมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเกี่ยวกับ “อุปลักษณ์ของความจน” ในบริบทของภาพยนตร์และซีรีส์จีนนั้นยังมีข้อจำกัด ทั้งที่สื่อเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างภาพแทน (Representation) ของชนชั้นและเศรษฐกิจในสังคมจีนร่วมสมัย การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาว่า “ความจน” ถูกถ่ายทอดและสร้างความหมายผ่านอุปลักษณ์แบบใดในภาพยนตร์และซีรีส์จีน เพื่อทำความเข้าใจมุมมองทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของชาวจีนต่อปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รวมถึงบทบาทของสื่อบันเทิงในฐานะเครื่องมือทางวาทกรรมที่สะท้อนและผลิตซ้ำความคิดเรื่องชนชั้นในสังคมจีน

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานตามแนวคิดของเลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) เลคอฟ (Lakoff, 1987) และโคเวกเซส (Kövecses, 2005) มาใช้ในการวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นมโนอุปลักษณ์ ดังนี้

ภาพร่าง (Image Schemas)

ภาพ (Image) และภาพร่าง (Image Schemas) มีความแตกต่างกันในระดับของความเป็นรูปธรรมและนามธรรม ภาพสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน หรือการได้กลิ่น (Lakoff, 1987, p. 444) ซึ่งมักเป็นสิ่งที่มีการละเอียดและอ้างอิงกับโลกจริง ส่วนภาพร่างเป็นโครงสร้างเชิงนามธรรมที่เกิดจากประสบการณ์ทางร่างกายและการรับรู้เชิงพื้นที่ เช่น ภาชนะ (Container) เส้นทาง (Path) การเชื่อมโยง (Link) แรง (Force) หรือความสมดุล (Balance)

ภาพร่างเหล่านี้เป็นรากฐานของการสร้างอุปลักษณ์ในภาษา ตัวอย่างงานวิจัยของ Kövecses (2000) ซึ่งศึกษาอุปลักษณ์อารมณ์โกรธในหลายภาษาและพบรูปแบบร่วมว่า THE ANGRY PERSON IS A PRESSURIZED CONTAINER ซึ่งสะท้อนโครงสร้างภาพร่างแบบภาชนะที่สามารถเก็บหรือระเบิดแรงดันได้

ในบริบทของงานนี้ การวิเคราะห์ภาพร่างถูกนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจว่า “ความจน” ในภาพยนตร์จีนถูกสร้างภาพเชิงนามธรรมอย่างไร เช่น ความจนในฐานะ “แรงกดดัน” (Force Schema) “สิ่งที่กักขัง” (Container Schema) หรือ “การตกต่ำ” (Downward Path Schema) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สะท้อนโครงสร้างการรับรู้ของผู้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมจีนร่วมสมัย

การประสาณรูป (Embodiment)

แนวคิดการประสาณรูปเป็นหัวใจของอรรถศาสตร์ปริชาน โดยอธิบายว่าภาษา ความคิด และความหมายมีรากฐานอยู่บนประสบการณ์ของร่างกายมนุษย์ (Kövecses, 2006, p. 368) การเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว การสัมผัส ความหิว ความเหนื่อย หรือความหนาว กลายเป็นต้นแบบให้ผู้ใช้อำนาจสร้างอุปลักษณ์เพื่ออธิบายสิ่งที่เป็นามธรรม ตัวอย่างเช่น มนุษย์มักอธิบาย “ความต้องการ” ผ่านอุปลักษณ์ DESIRE IS HUNGER ซึ่งเชื่อมโยงประสบการณ์ทางกายภาพ (ความหิว)

เข้ากับประสบการณ์ทางอารมณ์ (ความต้องการ) ในทำนองเดียวกัน การรับรู้เรื่อง “ความจน” ในสังคมจีน มักเชื่อมโยงกับประสบการณ์ร่างกาย เช่น “ความหิว ความหนาว หรือความเหนื่อยล้า” ที่สื่อถึงการขาดทรัพยากรและพลังชีวิต (POVERTY IS HUNGER / POVERTY IS WEAKNESS) การประสานรูปจึงช่วยให้เห็นว่าอุปลักษณ์ไม่ใช่เพียงรูปภาษาสวยงาม แต่เป็นการแปลงประสบการณ์จริงของมนุษย์ให้กลายเป็นภาษาทางวัฒนธรรมที่เข้าใจได้ร่วมกัน

การถ่ายโยงความหมาย (Correspondences)

กระบวนการถ่ายโยงความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างอุปลักษณ์ โดยเป็นการถ่ายโยงองค์ประกอบหรือคุณสมบัติจากวงความหมายต้นทาง (Source Domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง (Target Domain) (Lakoff & Johnson, 1980)

ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2549: 36–44) ได้อธิบายการถ่ายโยงความหมายไว้ดังนี้

1. การถ่ายโยงแบบภวสัมพันธ์ (Ontological Correspondence) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหรือสิ่งต่าง ๆ ในวงความหมายต้นทางและปลายทาง เช่น การเปรียบเทียบ “ความจน” เป็น “สิ่งของที่ต้องแบก” หรือ “โรคที่ต้องรักษา”

2. การถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์ (Epistemic Correspondence) ซึ่งหมายถึงการถ่ายโยงแบบองค์ความรู้หรือแบบแผนการคิดจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง เช่น การมองว่าความจนเกิดจาก “ความอ่อนแอ” หรือ “การขาดความสามารถ”

นอกจากนี้ Ullmann (1962: 213, อ้างใน ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2549: 30) ยังเสนอว่าโครงสร้างของอุปลักษณ์แบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” (Tenor) และ “แบบเปรียบเทียบ” (Vehicle) โดย “สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ” หมายถึงแนวคิดหลักที่ต้องการอธิบาย (เช่น ความจน) ส่วน “แบบเปรียบเทียบ” คือ สิ่งที่ใช้เทียบเพื่อทำให้แนวคิดนั้นเป็นรูปธรรมมากขึ้น (เช่น ภาระ, โรค, ความมืด, ความพ่ายแพ้)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ภาระ	→	ความจน
โรค	→	ความจน

ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์รูปแบบการถ่ายโยงความหมายในอุปลักษณ์เกี่ยวกับความจนที่ปรากฏในภาพยนตร์และซีรีส์จีน เพื่อค้นหาวาผู้สร้างสรรค์สื่อใช้ภาษาและสัญลักษณ์แบบใดในการสร้างภาพแทน “ความจน” และสะท้อนอุดมการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมจีนอย่างไร

สรุปกรอบแนวคิดโดยรวม กรอบแนวคิดนี้ใช้เพื่อทำความเข้าใจการสร้างและการใช้ “อุปลักษณ์ความจน” ในสื่อบันเทิงจีน โดยอาศัยมุมมองทางอรรถศาสตร์ปริชาน ซึ่งเชื่อว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนของระบบความคิด การรับรู้ และอุดมการณ์ของผู้ใช้ภาษา ผ่านการใช้ “ภาพร่าง” ที่มาจากประสบการณ์ทางกาย “การประสานรูป” ที่เชื่อมโยงความหมายกับความรู้สึก และ “การถ่ายโยง

ความหมาย” ที่สร้างการเปรียบเทียบระหว่างโลกจริงกับโลกเชิงนามธรรม ทั้งหมดนี้ทำให้สามารถอธิบายได้ว่าภาพยนตร์และซีรีส์จีนไม่ได้เพียงเล่าเรื่องความจน แต่ยังสร้าง “ความหมายทางอุดมการณ์” ที่สะท้อนมุมมองของสังคมจีนต่อชนชั้น ความสำเร็จ และศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือภาพยนตร์จีนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความจนจำนวน 10 เรื่อง คือ Upstream, I Am Not Madame Bovary, A Sun, Nice View, Better Days, Lighting up the stars, Man in love, Classmates minus, So long my son, Lost and love และซีรีส์จีน 5 เรื่อง คือ Unforgettable Love, Life plan A and B, The Story of Xing Fu, At the moment, Candy Online รวม 15 เรื่อง ซึ่งเผยแพร่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015-2024

ผลการวิจัย

ข้อความในตัวบทที่แสดงถึงความจนในภาพยนตร์และซีรีส์จีน และประเภทของอุปลักษณ์แสดงความจนพบ 10 มโนทัศน์มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความจนคือการแข่งขัน

ความจนถูกมองว่าเป็นความล้มเหลวส่วนบุคคล เป็นผลจากการขาดความสามารถและคุณค่าในตนเอง สะท้อนอุดมการณ์แบบปัจเจกนิยมของสังคมเมืองจีนร่วมสมัย โดยมีรูปแบบที่ปรากฏดังนี้

“ผมหาทางออกไม่ได้แล้ว ผมมันขี้แพ้ ผมหาเลี้ยงทั้งครอบครัว ผมจ่ายบิลทั้งหมด คิดว่าผมชอบเป็นพนักงานส่งของเหรือ ผมอายุ 45 แล้ว ผมส่งใบสมัครไปพื้นที่ ไม่มีใครอยากจ้างผมหรอก”

(Upstream, 2024)

“ทางเมืองไม่ได้กำลังต่อสู้กับความยากจนเหรือ แถมกำลังปรับปรุงย่านต่าง ๆ แล้วการฟื้นฟูหลังน้ำท่วมเมื่อปีก่อนล่ะ เราไม่ได้ท้าทายทุกปัญหาเหรือ แค่ผู้หญิงเพี้ยน ๆ คนหนึ่ง ดันทำให้เราเสื่อมเสีย เปลี่ยนแผน เรื่องผู้หญิงเอาไว้ก่อน ไปคุยกับสามีเก่าเธอแทน”

(Am Not Madame Bovary, 2016)

วงความหมายต้นทาง

ขี้แพ้

วงความหมายปลายทาง

คนที่ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ

ต่อสู้/ท้าทาย

การพยายาม อดออม สร้างทรัพย์สิน

การถ้อยทอดความหมายระหว่าง “มโนทัศน์การแข่งขัน” กับ “มโนทัศน์ความจน”

2. ความจนคือภาระและสถานะตกต่ำ

ความจนถูกเปรียบเป็นสิ่งที่หนักที่ต้องแบก เป็นการกดลงในลำดับขั้น และสะท้อนภาพแรงงานที่ทำงานเกินขีดจำกัดเพื่อความอยู่รอด

“ตั้งแต่อายุ 13 พ่อทิ้งเราไป ฉันกลายเป็นภาระของแม่ แม่รับไม่ไหว ต่อมาแม่เจอผู้ชายคนนึง แล้วเช้าวันนึงตอนฉันตื่นนอน”

(Better Days, 2019)

“เขาถูกส่งไปโรงพยาบาลแล้ว รีบมาให้เร็วที่สุดเลยนะ เขาอยากประหยัดเงิน เขา เลยขนของเองแล้วเป็นลมไป”

(Upstream, 2024)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ภาระ/รับไม่ไหว	→	สิ่งที่ต้องแบก รังชีวิต
ขนของเอง/เป็นลม	→	ดิ้นรนทำมาหากินด้วยตัวเอง
		จนร่างกายรับไม่ไหว

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์ภาระและสถานะตกต่ำ” กับ “มโนทัศน์ความจน” และยังพบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“วันนั้นที่เสี้ยวเหวินมาหา แกมาขอให้ฉันถอนเงินของยายที่เสียไปออกจากธนาคาร แกบอกว่าเธอมีปัญหา และอยากช่วยเธอ ยกภูเขา อู๋จื่อ เสี้ยวเหวินบอกว่าจากนี้ไปจะเจอไปอยู่กับเธอ ฉันก็เลยอยากช่วยพวกเธอจริง ๆ ยายของเสี้ยวเหวินมี ชีวิตที่ลำบาก”

(Lighting up the stars, 2022)

“พ่อครับ ครอบครัวเราอยู่ในช่วงตกต่ำ แต่เทียบกับตอนพ่อยังหนุ่ม ๆ ไม่ได้หรอกครับ อย่างน้อยเราก็มียุติกัน พ่อไม่ต้องห่วงนะ ผมทำแบบพ่อตอนหนุ่ม ๆ ได้ ผมจะสู้ เพื่อครอบครัวเราและ ทำงานอย่างหนัก พ่อเชื่อผมเถอะ ถ้าให้โอกาสผม ผมจะพิสูจน์ให้ดู แต่ถ้าผมทำ ไม่สำเร็จ ผมจะไปกับพ่อนะ”

(Upstream, 2024)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ยกภูเขา (ภาระ/สถานที่)	→	แบ่งเบาภาระ
ชีวิตที่ลำบาก	→	สภาพชีวิตที่ย่ำแย่
ช่วงตกต่ำ (สถานะตกต่ำ)	→	ขาลง อยู่ในจุดที่แย่ของชีวิต
จะสู้ (การแข่งขัน)	→	การพยายาม
ทำงานอย่างหนัก	→	ทำงานเกินตัว
ไม่สำเร็จ(การแข่งขัน)	→	ต่อสู้ล้มเหลว

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์ภาระและสถานะตกต่ำ, มโนทัศน์การแข่งขัน, มโนทัศน์สถานที่” กับ “มโนทัศน์ความจน”

3. ความจนคือการถูกลดทอนเกียรติ

การขาดทุนทรัพย์หรือความจนนำไปสู่การสูญเสียศักดิ์ศรีและสิทธิทางสังคม ความจนกลายเป็นตรรกะที่ทำให้คนถูกจัดให้อยู่ในพื้นที่ต่ำกว่าในเชิงกายภาพและสัญลักษณ์

“เหลียนต้องการหยุดปัญหาที่กวนใจ แต่เธอก็ทำไม่ได้ แล้วตอนนี้ยังกลายเป็นพันจินเหลียน แต่เธอจะทำอะไรได้ เธอรู้สึกเหนื่อยหน่ายกับทั้งตัวเมืองและชนบท เธอตัดสินใจไปปักกิ่งทันที คนชนบทโง่เขลา คนปักกิ่งมีแต่เฉลียวฉลาด”

(Am Not Madame Bovary, 2016)

วงความหมายต้นทาง

คนชนบทโง่เขลา

วงความหมายปลายทาง

ดูถูกบุคคลที่มาจากชนบท

ด้อยค่าเรื่องการศึกษา

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์การถูกลดทอนเกียรติ” กับ “มโนทัศน์ความจน” และยังพบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“จบจากถงอ้อแล้วมาส่งอาหารเนี่ยนะ” (Upstream, 2024)

“เมื่อคุณสวมเครื่องแบบนี้ คุณเข้าได้จากด้านหลังเท่านั้น ไปเลย” (Upstream, 2024)

วงความหมายต้นทาง

จบจากถงอ้อ(ลดเกียรติ)

ส่งอาหาร(อาชีพ)

สวมเครื่องแบบ (อาชีพ)

เข้าได้จากด้านหลัง(ลดเกียรติ)

วงความหมายปลายทาง

เรียนจบวุฒิการศึกษาสูงแต่ถูกด้อยค่า

การแบ่งแยกชนชั้นคน ทำให้ถูกด้อยค่า

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์การถูกลดทอนเกียรติ, มโนทัศน์อาชีพ” กับ “มโนทัศน์ความจน”

4. ความจนคือสิ่งสกปรก/ความผิดศีลธรรม

ความจนถูกเชื่อมโยงกับความเลวร้ายทางศีลธรรม การกระทำผิด และการเสื่อมสลายของคุณค่าทางสังคม เป็นการทำให้คนจนกลายเป็น “มลทิน” ทางศีลธรรม

“ก็แม่เล่นขายแต่พวกของผิดกฎหมาย” (Better Days, 2019)

“แกดูเราดิ เราไม่ลักขโมย ไม่ค้ายา ซาตินไหนจะหาเงินขนาดได้ขนาดนั้นวะ แกนี้หน้าตาดีนะเว้ย ขายตัวเลยเหอะวะ” (Better Days, 2019)

“คุณรับสินบนมาหรือ ถ้าถูกจับได้ล่ะ” (Life plan A and B, 2016)

“แม่รู้ว่าแม่ไม่ใช่แม่ที่ดีเลิศ อดทนไว้นะ เดี่ยวพอแจกบมหาลัย เราได้แผ่น หนีขุน นรกัน แม่รู้แม่ติดค้างแ” (Better Days, 2019)

“พวกคุณนี่ดูเป็นมิตรดีหรือกะนะ ดูเฟิน ๆ เหมือน มีกรรม มาแต่ชาติปางก่อน” (Lost and love, 2015)

“พวกเขาไม่เคยเห็นตอนแก่ลำบาก มีแต่ฉันนี่แหละที่เห็นทุกอย่าง พวกนั้นขับรถไปมา แกได้แต่ก้มหน้า รับชะตากรรม แล้วก็เดินเอา แต่ฉันรู้ ฉันเชื่อว่า แกจะมีอนาคตที่ดีกว่าพวกนั้น” (Candy Online, 2019)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ขายของผิดกฎหมาย	————→	การกระทำที่ผิดกฎหมาย
ไม่ลักขโมย ไม่ค้ายา ขายตัว	————→	ไม่ทำที่ผิดกฎหมาย
รับสินบน	————→	การกระทำที่ผิดกฎหมายโดยการรับเงินหรือสิ่งของจากคนอื่น
หนีขุนนร	————→	หนีจากความยากลำบาก
มีกรรม	————→	ผลกระทำที่ไม่ดีแต่ชาติก่อน
รับชะตากรรม	————→	ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์ความสกปรก/ความผิดศีลธรรม” กับ “มโนทัศน์ความจน” และยังพบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“กลัวละสิ ฉันมันแค่ กากตัวนี้ เรื่องอะไรต้องมีมารยาทว่าไหม”

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
กาก	————→	สิ่งที่เป็นของเหลือ ที่ไม่สำคัญ
ตัวนี้	————→	ใช้เรียกสัตว์

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์ความสกปรก/ความผิดศีลธรรม, มโนทัศน์สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์” กับ “มโนทัศน์ความจน”

5. ความจนคือสถานที่

บ้านเป็นสถานที่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคงของครอบครัวและความผูกพันและยังสะท้อนถึงความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรมในทางกลับกันบ้านสามารถความจนโดยสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างวัตถุที่ทรุดโทรมกับความเสื่อมทางชนชั้น

“ก่อนหน้านี้อันทั้งครอบครัว...ต้องอยู่ในอะพาร์ตเมนต์เล็ก ๆ โทรม ๆ อย่างแออัด แต่ฉันก็มีความสุข ฉันเคยคิดว่าบ้านคือสิ่งที่สำคัญที่สุดของเรา แต่ตอนนี้ฉันรู้แล้ว ว่าครอบครัวเราต่างหากที่สำคัญ” (Upstream, 2024)

“อย่าเอาความเป็นผู้จัดการมาข่ม นายผู้จัดการ ฉันก็ประธานแล้ว มีแค่กล่องไม้ก็ไต่กับโต๊ะพัง ๆ ก็เป็นผู้จัดการเธอ แบบนี้ไม่ยุติธรรมเลย ห้องเนา ๆ นี่ไม่มีแอร์ด้วยซ้ำ ร้านนี้ยังดีกว่า” (Nice View, 2022)

“อีกอย่างฉันสามารถช่วยเฉียวเยียนดูแลจัดการเธอชื่อได้ คุณทำได้ไหม ยอมรับความจริงเถอะ พวกคุณไม่ได้อยู่ในโลกเดียวกัน” (Unforgettable Love, 2021)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
อะพาร์ตเมนต์เล็ก ๆ โทรม ๆ อย่างแออัด	→	สถานที่พักขนาดเล็กและเก่า
ห้องเนา ๆ	→	ไม่สะดวกสบาย
ไม่ได้อยู่ในโลกเดียวกัน	→	ห้องพักธรรมดาไม่สะอาด
	→	คนจนกับคนรวยอยู่คนละที่

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์สถานที่” กับ “มโนทัศน์ความจน”

6. ความจนคือการขาดการสนับสนุน/ขาดทรัพยากร

ความจนถูกมองว่าเกิดจากการขาดโอกาสทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนของรัฐ แสดงให้เห็นช่องว่างทางชนชั้นและระบบเศรษฐกิจที่เอื้อต่อคนรวยมากกว่าคนจน พบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“ข้าราชการทุกระดับชั้น เจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่ง ไม่ได้สนใจแยแสประชาชน สนแต่ตัวเอง เขาเพิกเฉยเธอ หลบหลีก ทำเธอลำบาก.....ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ แต่เป็นปรสิตรัฐ ไม่ได้รับใช้ประชาชน แต่เห็นประชาชนเป็นคนรับใช้”

(Am Not Madame Bovary, 2016)

“แต่นี้มัน...เงินช่วยเหลือมันน้อยไปหน่อยนะ ดูนีสิ บ้านนี้อายุมากกว่าฉันอีก ของมันชอบ...อย่างท่อนี้ก็เก่าแล้วก็พัง เดี๋ยวนี้ทีวีก็เปิดไม่ค่อยดี ฉันใช้เงินซ่อมไปเยอะนะ เอาใจใหม่ ฉันแลกของพวกนี้เป็นเงินได้หรือเปล่า”

(Candy Online, 2019)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ไม่ได้สนใจแยแส/เพิกเฉย		
(ขาดการสนับสนุน)	→	ไม่สนใจความเป็นอยู่ประชาชน
คนรับใช้ (อาชีวะ)		

เงินช่วยเหลือมันน้อย —————> ได้รับความช่วยเหลือไม่เพียงพอ
(ขาดการสนับสนุน)

บ้าน/หอนี้ก็เก่าแล้วก็พัง (สถานที่) —————> ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม

การถ้อยความหมายระหว่าง “มโนทัศน์ขาดการสนับสนุน,มโนทัศน์สถานที่” กับ “มโนทัศน์ความจน”

7. ความจนคือวัตถุสิ่งของ

ความจนถูกมองว่าเปรียบกับสิ่งของที่ไม่มีคุณค่า ด้อยค่าลง แสดงให้เห็นช่องว่างทางชนชั้น และคำถูกคนจน

“สำหรับนายแล้ว ฉันก็เป็นแค่ผ้าซีริวพื้นหนึ่ง เวลาที่ต้องการหยิบขึ้นมาปิดใช้ เวลาที่ไม่ต้องการแล้ว ก็โยนทิ้งไว้ที่มุม ๆ หนึ่ง อีกอย่าง ฉันจะบอกนายให้นะ การเรียนหมอเป็นสิ่งที่มิเกียรติมิศักดิ์ศรี ฉันมีหลักฐานพอที่จะใช้พิสูจน์ว่าวิทยานิพนธ์เล่มนั้นชื่อผู้เขียนคนแรกไม่ใช่ของนาย”

(Unforgettable Love, 2021)

“บอกว่าหนูเป็นดอกไม้ประดับ บอกว่าหนูเป็นสินค้าคุณภาพแย่ที่บริษัทของตำบลช่วยกันผลิตออกมา แถมยังบอกว่าอีกว่าโรงแรมซึ่งผู้อาศัยผู้หญิงมาล่อลูกค้า ยิ่งพูดยิ่งไม่น่าฟังเลยคะ”

(The Story of Xing Fu, 2022)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
ผ้าซีริว/หยิบขึ้นมาปิดใช้/โยนทิ้ง	—————>	สิ่งของที่มีประโยชน์บางเวลา พอหมดประโยชน์ก็ทิ้ง
ดอกไม้ประดับ	—————>	ใช้เพื่อตกแต่งเสริมความสวยงาม จึงไม่ใช่สิ่งสำคัญ
สินค้าคุณภาพแย่	—————>	ของที่ไม่ได้มาตรฐาน

การถ้อยความหมายระหว่าง “มโนทัศน์วัตถุสิ่งของ” กับ “มโนทัศน์ความจน”

8. ความยากจนคืออาชีพ

ความจนถูกเปรียบกับอาชีพที่ต่ำต้อย ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม และมีการด้อยค่า แสดงให้เห็นช่องว่างทางชนชั้นและคำถูกคนจน

“ตีกสเปดส์ ทุกคน...ที่นั่น...เป็น...โสเภณี หมิงเทียน ไม่อายนะ แกพอได้แล้ว”

(Classmates minus, 2020)

“หางานเงินเดือนเยอะ ๆ ไซ้ไหม ฝันไปเถอะ ถ้าอยากได้งาน ก็ไปขั้บรลแท็กซี เป็นคนส่งของในที่ก่อสร้าง หรือภารโรง ไ้ไ้ไ้ไ้!”

(Upstream, 2024)

“ถ้าเขาเห็นสภาพคุณตอนนี้ คิดว่าเขาจะสนคุณไหม ผมดูคุณไม่ผิด คุณก็แค่คนรับจ้างที่ฝันเกินตัว กล้าทำทุกเรื่อง แต่ไม่สำเร็จสักเรื่อง ลงไปได้แล้ว”

(Nice View, 2022)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
โสเภณี	→	อาชีพที่ถูกดูถูกว่าไร้ค่าต่ำต้อย
ขั้บรลแท็กซี/คนส่งของ	→	อาชีพที่ถูกประเมินว่ามีฐานะยากจน
/ภารโรง/คนรับจ้าง		

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์อาชีพ” กับ “มโนทัศน์ความจน” และยังพบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“อายเธอ เราเป็นคนส่งของไม่ได้ค้ายาไปส่งเอง” (Upstream, 2024)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
คนส่งของ(อาชีพ)	→	อาชีพของคนจนส่วนใหญ่
ค้ายา(ความสกปรก/ความผิดศีลธรรม)		และการกระทำผิด

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์อาชีพ,มโนทัศน์ความสกปรก/ความผิดศีลธรรม” กับ “มโนทัศน์ความจน”

9. ความจนคือสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์

ความจนถูกเปรียบกับสัตว์เลื้อย หรือพืชที่ต้องคอยเกาะสิ่งที่ดีกว่าเพื่อที่จะได้มีชีวิตรอด แสดงให้เห็นช่องว่างทางชนชั้นระหว่างคนจนและคนรวย

“อยากให้ใจดีกับมัน ก็เอาไปเลี้ยงเองสิ ออกไปเลยอย่ามาเลอะพื้นบ้านฉัน”

(Lighting up the stars, 2022)

“เธอมีแผนอะไร มองคนอื่นทำไม ฉันถามเธออยู่นะ คิดจะเกาะเมียกินต่อไปหรือ ยังไง หว่านอวี : แม่ก็ แม่ของหว่านอวี : ทำไม ฉันพูดผิดตรงไหน ตอนนี้เขาก็เกาะภรรยาอยู่ไม่ใช่เธอ”

(At the moment, 2023)

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
มัน/เอาไปเลี้ยง/เกาะ	→	ใช้กับการเรียกสัตว์ หรือพฤติกรรมของสัตว์

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์” กับ “มโนทัศน์ความจน”

10. ความจนคือมนุษย์

ความจนถูกเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ ที่มีพฤติกรรมที่ต่างจากคนรวย แสดงให้เห็นช่องว่างทางชนชั้นระหว่างคนจนและคนรวย

“แม่ ก็หนุบอกแล้วไง อย่าเปิดม่าน เดี่ยวพวกเจ้าหนี้แห่กันมาใหญ่หรอก”

(Better Days, 2019)

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

เจ้าหนี้(คน)แห่กันมา(กริยา)

คนที่ให้ยืมเงินรวมตัว ถาโถมกันเข้ามา

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์มนุษย์” กับ “มโนทัศน์ความจน” พบมโนทัศน์ถ่ายโยงแบบญาณสัมพันธ์

“ไม่ต้องไปฟังพ่อของลูกพูดจาเหลวไหลนะ พ่อลูกนะเห็นเงินสำคัญที่สุด เสียชีวิตที่เข้าไม่มีเงิน ถ้าเขามีเงิน จะแต่งเมียทำไม กอดเงินใช้ชีวิตไปได้ทั้งชีวิตเลย”

(The Story of Xing Fu, 2022)

“ก็ กองทุนเกษียณบริษัท ไม่ต้องห่วง เราไม่ต้องกินของเหลือจากคนอื่นแล้ว”

(Man in love, 2021)

“ฉันรู้ว่าพวกคุณมาทำอะไรที่นี่ ไม่ต้องทำเป็นเสแสร้งนะ ผู้หญิงด้วยกันทั้งนั้น ฉันรู้ว่าคุณคิดอะไรอยู่ แต่พวกคุณอยู่กับคนระดับ ผีนป็นขึ้นไป ไม่มีคนคอยแบกรับคุณ จะตกลงมาอย่างน่าเวทนาเปล่า ๆ”

(Unforgettable Love, 2021)

“หุเว่ย สิ่งที่คุณจะพูดมันคงไม่น่าฟังเท่าไร แต่ฉันก็ต้องพูดอยู่ดี ทนกัดก้อนเกลือกินด้วยกันมันไม่ใช่หรอกระ การถ่วงรั้งกันและกันไว้มันไม่ใช่วิธีการใช้ชีวิตหรอก”

(Life plan A and B, 2016)

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

พูดจาเหลวไหล(พฤติกรรม)

คนจนมักพูดไปเรื่อย และถ้ามีเงิน

กอด(กริยา)เงิน(สิ่งของ)

จะเก็บไว้อย่างดี

กิน(กริยา)ของเหลือ(สิ่งของ)

ไม่มีเงินซื้อกิน ต้องคอยของคนอื่น

เสแสร้ง(พฤติกรรม)

พฤติกรรมที่ไม่จริงจังและไม่

ระดับ/แบกรับ

เหมาะสมคู่ควร และไม่มีคนสนับสนุน

(ภาระและสถานะตกต่ำ)

กัด(กริยา)ก้อนเกลือกิน(สิ่งของ)

อดอยากยากแค้น

การถ่ายโยงความหมายระหว่าง “มโนทัศน์มนุษย์, มโนทัศน์วัตถุสิ่งของ, มโนทัศน์ภาระและสถานะตกต่ำ” กับ “มโนทัศน์ความจน”

มโนทัศน์ความจน	การถ่ายโยงของความหมาย	
	ภวสัมพันธ์	ญาณสัมพันธ์
	ontological correspondences	epistemic correspondences
การแข่งขัน	✓	✗
ภาวะและสถานะตกต่ำ	✓	✓
การถูกลดทอนเกียรติ	✓	✓
สิ่งสกปรก/ความผิดศีลธรรม	✓	✓
สถานที่	✓	✗
การขาดการสนับสนุน/ขาดทรัพยากร	✗	✓
วัตถุสิ่งของ	✓	✗
อาชีพ	✓	✓
สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์	✓	✗
มนุษย์	✓	✓

ภาพที่ 1 การถ่ายโยงความหมายของมโนทัศน์ความจนในภาพยนตร์และซีรีส์จีน

จากตารางแสดงว่า มโนทัศน์ความจนในภาพยนตร์และซีรีส์จีน ปรากฏการถ่ายโยงความหมายแบบภวสัมพันธ์เกือบทุกมโนทัศน์ ขณะที่การถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์ปรากฏแค่เพียงบาง มโนทัศน์ ได้แก่ มโนทัศน์ภาวะและสถานะตกต่ำ มโนทัศน์การถูกลดทอนเกียรติ มโนทัศน์ความสกปรก/ความผิดศีลธรรม มโนทัศน์อาชีพ และมโนทัศน์มนุษย์ แต่มีเพียงมโนทัศน์ขาดการสนับสนุน/ขาดทรัพยากรที่มีการถ่ายโยงความหมายแบบญาณสัมพันธ์เท่านั้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์และซีรีส์จีนจำนวน 15 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์เผยให้เห็นอุปลักษณะความจนทั้งหมด 10 มโนทัศน์ ได้แก่ การแข่งขัน, ภาวะและสถานะตกต่ำ, การถูกลดทอนเกียรติ, ความสกปรกหรือความผิดศีลธรรม, สถานที่, การขาดการสนับสนุน, วัตถุหรือสิ่งของ, อาชีพ, สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์และมนุษย์ อุปลักษณะเหล่านี้กระจายอยู่ในบทสนทนา ภาพบรรยาย และบริบทการเล่าเรื่องอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าสื่อบันเทิงจีนใช้ทั้งภาษาและภาพแทนเพื่อสร้างความหมายของ “ความจน” ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ และศีลธรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับงานของ ธนพล เอกพจน์ (2019) ซึ่งศึกษามโนอุปลักษณะความจนในเว็บไซต์พันทิป พบความสอดคล้องกันในมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตประจำวัน เช่น อุปลักษณะภาวะและสถานะตกต่ำ และอุปลักษณะการถูกลดทอนเกียรติ ซึ่งสะท้อนว่าในบริบทสังคมไทยและจีน ความจนถูกเชื่อมโยงกับการสูญเสียศักดิ์ศรีและข้อจำกัดทางสังคมอย่างคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาผ่านสื่อบันเทิงประเภทอื่น เช่น บทเพลงลูกทุ่งไทย ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานของ

สันติ ทิพนา และคณะ (2563) ที่พบว่าความยากจนมักถูกนำเสนอผ่านภาพตัวแทนของความลำบากและสถานะทางสังคมที่ต่ำต้อย แต่ในสื่อจีนจะมีมิติของการ “แข่งขัน” ที่เข้มข้นกว่าซึ่งสะท้อนถึงแรงกดดันจากระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่กำกับพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล

ในแง่ของการเป็นพื้นที่ทางวาทกรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ เจตน์ คชฤทธิ์ (2548) ที่ชี้ให้เห็นว่าความจนในงานวรรณกรรมร่วมสมัยไม่ใช่เพียงสภาวะการขาดแคลน แต่เป็น “กระบวนทัศน์” ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสะท้อนโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะในสื่อภาพยนตร์และซีรีส์จีน ซึ่งมีการออกแบบเชิงสุนทรียะและอุดมการณ์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้อุปลักษณ์ความจนมีลักษณะเป็นโครงสร้างมากกว่าการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น การใช้อุปลักษณ์สถานที่และอุปลักษณ์สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เพื่อเชื่อมโยงความจนเข้ากับพื้นที่ชายขอบและการลดทอนความเป็นมนุษย์เชิงสัญลักษณ์

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม การที่อุปลักษณ์ความจนในสื่อจีนมีความซับซ้อนเชิงโครงสร้างนั้น สอดคล้องกับงานของ ซูเจิน หง (2553) ที่พบว่าอุปลักษณ์ในวาทกรรมเศรษฐกิจจีนมักมีความเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมและนโยบายของรัฐอย่างเหนียวแน่น ซึ่งต่างจากวาทกรรมไทยที่มักเน้นบริบททางอารมณ์และความรู้สึกส่วนบุคคล อุปลักษณ์ประเภท “สถานที่” และ “การขาดการสนับสนุน” ในงานวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองใหญ่และพื้นที่ชนบท รวมถึงแรงเสียดทานที่คนยากจนต้องเผชิญจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเติบโตอย่างรวดเร็ว ความจนจึงถูกแสดงในลักษณะ “พื้นที่ต่ำ” มากกว่าจะเป็นเพียงผลลัพธ์ของความล้มเหลวส่วนบุคคล

ในทางตรงกันข้าม อุปลักษณ์ประเภท “การแข่งขัน” และ “การถูกลดทอนเกียรติ” สะท้อนค่านิยมร่วมสมัยของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และสถานะ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Liu (2018) ที่พบว่าในวาทกรรมในข่าวต่อต้านการทุจริตของจีน มักมีการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เพื่อผลิตซ้ำความหมายเชิงศีลธรรมและอำนาจ การที่ความจนถูกจัดวางควบคู่กับ “ความสกปรกหรือความผิดศีลธรรม” ในสื่อภาพยนตร์ จึงเป็นการตีตรา (Stigmatization) ที่ส่งผลให้ความจนกลายเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงทั้งในเชิงวัตถุและเชิงสัญลักษณ์ ตามบรรทัดฐานของสังคมแบบลำดับชั้น

ในภาพรวมอาจสรุปได้ว่า ภาพยนตร์และซีรีส์จีนใช้อุปลักษณ์เพื่อเล่าเรื่องความจนในลักษณะที่ผสมผสานทั้งด้านโครงสร้างสังคมและปัจเจกบุคคล โดยนำเสนอความจนในฐานะผลของช่องว่างเชิงเศรษฐกิจ ความรุนแรงทางสังคม และการคาดหวังทางวัฒนธรรมภายใต้ระบบทุนนิยมแบบจีนร่วมสมัย การใช้นิอุปลักษณ์เหล่านี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวิพากษ์สภาพความจนที่มีความเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม (Chinese Specificity) แตกต่างจากวาทกรรมไทยที่มักเน้นระดับปัจเจก อุปลักษณ์ในสื่อจีนจึงมิใช่เพียงการเปรียบเทียบทางภาษา หากเป็นกรอบความคิดที่เผยให้เห็นโครงสร้างอำนาจและความครอบงำที่ซ่อนอยู่ภายในเรื่องเล่าของสื่อร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

- เจด็จ คชฤทธิ์. (2548). *กระบวนการทัศนคติความยากจน: ภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย (พ.ศ. 2501–2545)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนพล เอกพจน์. (2019). อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความจนในภาษาไทย : กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยบนเว็บไซต์ของพันทิปดอทคอม. *มนุษยสังคมสาร (มสส.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(1), 397–420.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/200431>
- ชูเจน หนง. (2553). *การเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิยวรรณ จิตสำราญ. (2554). *การเล่าเรื่องและสื่อความหมายของภาพนตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการล้างแค้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม และพฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2560). น้ำท่วมคือสงครามและประชาชนคือเหยื่อ : มโนทัศน์ซึ่งสะท้อนจากภาพข่าวของหนังสือพิมพ์ไทย. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, ปีที่ 19(37), 114-125.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2549). *อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติ ทิพนา, ราตรี ทิพนา และสุภารัตน์ ผู้สิมมา. (2563). ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่ง ของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(1), 1-24.
- Kövecses, Z. (1986). *Metaphor of Anger, Pride, and Love : A Lexical Approach to the Structure of Concepts*. Amsterdam : John Benjamins.
- Kövecses, Z. (2000). *Metaphor and Emotion : Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor : A Practical Introduction*. Oxford : Oxford University press.
- Kövecses, Z. (2005). *Metaphor in Culture : Universality and variation*. Cambridge : Cambridge University press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things : What categories reveal about the mind*. Chicago and London : The University of Chicago Press.

- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). *Metaphor We Live By*. Chicago and London : The University of Chicago Press.
- Liu, X. (2018). *A Study of Conceptual Metaphor in China's Anti-Corruption News Discourses* [Master of Arts]. Zhengzhou University.
- Rodsap, N., Simuang, K., Siriwat, M., Meesri, W., & Jaiyote, S. (2025). Conceptual metaphors of fear and sadness in Thai and Korean. *Cogent Arts and Humanities*, 12(1), 1-13
<https://doi:10.1080/23311983.2025.2553165>
- Yooprayong, N. (2010). *The Comparative study of Conceptual Metaphors of Happiness, Anger and Sadness in Thai and English* [M. A. Thesis (Unpublished)]. Ubon Ratchathani University.